

CONSIDERAȚII ASUPRA TEXTELOR DE REVISTĂ ALE TEATRULUI „CĂRĂBUȘ” AFLATE ÎN COLECȚIILE MUZEULUI JUDEȚEAN VASLUI

VIORICA CRISTEA

Primii ani postbelici au reprezentat în esență ani de reforme economice și de refacere a distrugerilor provocate de război, după care România a pășit în ritm accelerat (excepție făcând perioada crizei economice (1929—33) pe calea industrializării capitaliste. Menținerea unor rămășițe semifeudale, insuficiența capitalului autohton, exploatarea monopolurilor internaționale au determinat dezvoltarea inegală și contradictorie a României¹.

Creșterea avântului revoluționar care a urmat primului război mondial sub influența și ca rezultat al marilor bătălii de clasă, culminând cu crearea la 8 mai 1921 a P.C.R., au impus cercurilor conducătoare un șir de reforme pentru a se putea depăși parlamentarismul antebelic, concretizate în : reforma agrară din 1921 și adoptarea constituției din 1923 care consfințea actul desăvârșirii unității de stat a României.

„În aceste condiții au avut loc diferențieri și deplasări sensibile în structura și situația tuturor claselor și categoriilor sociale însoțite de agravarea contradicțiilor deja existente și complicate de grefarea unor noi contradicții“².

Ecourile frământărilor și luptelor sociale s-au reflectat în perioada interbelică în poezie și proză, în presa și dramaturgia românească. Anii aceștia au cristalizat și fundamentat un gen dramatic nou — teatrul de revistă. „Revista românească prin specificul profund național care a caracterizat-o a adus o contribuție însemnată și de prestigiu la patrimoniul artistic al genului“³. Teatrul de revistă din România este legat indisolubil de numele Cărbușului (înființat în 1919) și al directorului său C. Tănase care „nu juca ci oficia într-un veritabil cult al revistei“⁴.

Autorii revistelor care s-au jucat la Cărbuș au fost nume cu sonoritate în epocă : prof. univ. de franceză și poetul Vasile Stoicovici, avocatul Petre Durma, poetul Alfred Moșoiu, omul de teatru și dramaturgul A. de Herz, umoristul Nicolae Kirițescu. Cu astfel de autori de valoare și datorită conținutului satiric și umoristic al cupletelor și scheciurilor care aduceau pe scenă nemulțumirea și revolta, nedreptă-

țile și viața grea, revista devine un gen cu adevărat popular. Marele public venea la revistă pentru toate acestea și mai ales pentru Tănase.

Constantin Tănase, fiu al Vasluiului a devenit în perioada dintre cele două războaie mondiale cel mai popular actor român. Popularitatea lui Tănase s-a născut din marele său talent și din conținutul rolurilor pe care le interpreta. Demascatoare și acide cupletele lui Tănase judecau și acuzau. „Cu un curaj civic deosebit și cu un simț politic realist, Tănase a rostit pe scena Cărbușului cele mai îndrăznețe cuplete ale timpului său”⁵.

Caracterul popular al genului, esența lui satirică demascatoare a fost de multe ori atenuat și chiar înăbușit prin încărcarea revistelor cu scene pline de picanterie și senzualism.

În colecțiile Muzeului județean Vaslui se află 17 texte ale revistelor jucate la teatrul Cărbuș între anii 1923—1937. Multe din scenele și tablourile acestor reviste poartă amprenta vremii, a altor timpuri, au un aer vetust, uneori desuet, dar ce rămâne viabil în aceste texte este tocmai transpunerea pe planul anecdotei și satirei a vieții economice și politice din România interbelică.

Sucesiunea la cîrma țării a diverselor partide politice cu nenumărate guverne, fie prin voința regelui sau prin aranjamente de culise, au semănat în rîndul maselor populare, a celor mai diverse categorii sociale, neîncrederea și au determinat o stare de spirit ostilă acestor foarte dese schimbări.

„Iorga sau Argetoianu,
Domnul Lupu sau Brătianu,
Cît îi cați o apă fac,
Tot un drac !
Ori c-avem o constituție,
Ce mi-i veche, ce mi-i nouă,
Cu cîrnați n-are să plouă,
Am căzut din puț în lac,
Tot un drac !”⁶

Contradicțiile dintre partidele politice istorice și celelalte grupări și partide apărute pe scena politică românească după primul război mondial, contradicția fundamentală existentă între liberali și țărăniști, disensiunile interne din sînul fiecărui partid „au făcut ca între 1926—1938 să se perinde la cîrma țării 19 guverne”⁷.

„Cînd guvernul a plecat,
Tot la fel s-a întîmplat,
Liberalii toți în cor,
Jubilau că-i rîndul lor,
Cînd ne pomenirăm, haida,
Cum că vine domnul Vaida,
Și lui Duca mititelu,
I-a luat

Căimăcelu ! Căimăcelu !”⁸

Partidele politice foarte numeroase în acest timp, aproximativ 30, precum și apariția de noi grupări politice tinde să devină o adevărată maladie.

„Ce-are a face că-s puștan,
 Uită-te mă, la Iunian,
 Este mic, dar e solid,
 Un partid să-l bagi în plic...
 Unul mic !“⁹

Criza economică din 1929—1933, înrăutățirea situației maselor populare, scăderea salariilor, curbele de sacrificiu, creșterea impozitelor sînt trăsături care caracterizează viața socială a acestei perioade.

„Criza asta, mă sufocă,
 Gîfii dom'le, ca o focă,
 Simt că-mi vine să turbez,
 Protestez !
 Cînd te duci la caserie,
 Pentru moftul de simbrie,
 Îscălești în zece state,
 Aștepți trei ceasuri jumate,
 Leafa s-o vezi reușești,
 Doar cu lupa de-o mărești,
 Păi, ce merge cu gogoși ?
 Protestez !“¹⁰

Politica statelor revizioniste, contradicțiile tot mai evidente dintre marile puteri, dintre statele mari și cele mici, norii negri care încep să se strîngă pe cerul Europei, politica de împărțire și reîmpărțire a lumii și a sferelor de influență, își găsește ecoul pe scena de la Cărbuș.

„Azi în toată omenirea,
 Oameni, mă în toată firea,
 Vîntură revizuirea,
 Protestez !
 Ce revizuire vor,
 Nu cedez nici un locșor,
 Poa-să țipe cît or vrea,
 Ce vor ?

Transilvania ?
 Ori Crișana, ori Banatul ?
 Protestez !“¹¹

„Promisiunile de redresare economică și financiară cu ajutorul împrumuturilor contractate în străinătate, așa zisele stabilizări financiare, au evidențiat odată mai mult politica antipopulară a guvernelor burghezo-moșierești“¹².

„Ce-o să fie, ce-o să fie ?
 O să fie o bogăție,
 Cîun n-a fost și nu mai este,
 Decît numai o poveste,
 O să fie un bairam,
 Ca în sînul lui Avram,
 Că de sus mîi, tam nesam,
 O să plouă cu salam.“¹³

„Scriitorii genului nefiind în contact direct cu mișcarea muncitorească n-au vădit în lucrările lor toate contradicțiile inerente epocii în care au trăit.” Cu toate limitele pe care teatrul de revistă le-a avut evidențiind aspecte ale vieții politice interbelice, revistele jucate la Cărbuș, reliefează cu pregnanță contribuția inestimabilă a lui Tănase ca cetățean și artist militant la dezvoltarea revistei românești, la integrarea ei ca gen de sine stătător în contextul larg al teatrului românesc.

Concluziile ce se pot desprinde din analiza textelor de revistă jucate la teatrul Cărbuș în perioada amintită, sînt legate de profunda și temeinica cunoaștere a realităților politice și sociale ale țării de către autorii lor. Toate evenimentele politice cu răsunset în viața mării majorități a populației: rotativa guvernamentală, desele schimbări de guvern, înmulțirea exagerată a numărului de partide și grupări politice, politica revizionistă a marilor puteri, a statelor nemulțumite de sistemul tratatelor de pace de la Versailles au avut corespondent în cuplele jucate de Tănase.

Atacînd probleme ale actualităților politice din epocă, fie transpuse într-un cadru alegoric ca în revistele „Una și bună”, „Zodia porcului”, fie spunînd lucrurilor pe nume ca în revistele „Este dar s-a isprăvit”, „În plin”, „Rio candidează” sau în „Cărbuș expres”, revistele jucate la Cărbuș au atenționat întotdeauna opinia publică asupra elementelor politice majore ale epocii.

Presărate cu glume picante, montate fastuos, revistele jucate la Cărbuș au pus în valoare talente autentice ale teatrului și cîntecului românesc ca Alexandru Giugaru, Maria Tănase, Vasile Vasilache, Elly Roman, Gherase Dendrino, dar vedeta numărul unu a Cărbușului și al revistei românești a rămas incontestabil Constantin Tănase care prin rolurile jucate a dat cupletului încărcătura de autentic și de realism de care avea nevoie pentru a face din revistă un gen popular și viabil în același timp.

Constantin Tănase a fost un om simplu, modest, dar ca artist a rămas inegalabil și blazonul său de noblețe actoricească a purtat înscris cu litere de aur deviza „Ridendo dicere verum”. A spune adevărul rîzînd a fost profesiunea de credință a unui exemplar cetățean și artist — marele Constantin Tănase.

N O T E

¹ Al. Gh. Savu, *Sistemul partidelor politice din România 1919—1940*, București, 1976, p. 23.

² Al. Gh. Savu, *op. cit.*, p. 24.

³ N. Dinescu, *Revista de altădată*, București, 1973, p. 27.

⁴ M. Nedeleanu, *Cinci decenii sub luminie rampei*, Craiova, 1977, p. 85.

⁵ N. Dinescu, *op. cit.*, p. 229.

⁶ N. Durma, V. Stoicovici, *Una și bună*, 1923.

⁷ Al. Gh. Savu, *op. cit.*, p. 34.

⁸ V. Stoicovici, N. Kirițescu, *Ura Cărbuș*, 1932.

⁹ N. Kirişescu, *Napoleon Tănase*, 1933.

¹⁰ N. Kirişescu, P. Andreescu, *Rio candidează*, 1933.

¹¹ *Ibidem*.

¹² I. Massoff, R. Tănase, *Constantin Tănase*, Bucureşti, 1970, p. 121.

¹³ N. Kirişescu, *In plin*, 1929.

¹⁴ N. Dinescu, *op. cit.*, p. 227.

CONSIDERATIONS SUR LES TEXTES DE REVUE JOUÉS AU THÉÂTRE „CĂRĂBUŞ” TROUVES DANS LES COLLECTIONS DE MUSÉE DÉPARTEMENTAL VASLUI

R é s u m é

*Dans les collections du Musée départemental Vaslui on trouve 17 texte de revue joués (représentés) au Théâtre „Că-
răbuş” pendant l'interval de temps compris entre les deux
guerres mondiales.*

*L'ouvrage encadre le contenu des revues dans le con-
texte de la vie politique, social et économique de la période
rappelée, mettant en evidence le rôle particulier qui l'a
joué dans le développement du théâtre de revue le grand
acteur, né dans la ville Vaslui, Constantin Tănase (1880—1945).*

